

Περὶ τῶν Λιτζίων, ἥτοι θερμῶν ἱαματικῶν
ὕδατων τῆς ἐπαρχίας Κρήνης.

ὑπὸ τὴν κοινὴν τουρκικὴν ἐπωνυμίαν Λίτζια, εἰσι γνωσταὶ τοῖς κατοικοῖς τῆς Ἰωνίας αἱ θερμαὶ μεταλλικαὶ πηγαί, αἱ με-
ταξὺ τῶν πόλεων Κρήνης (Τσεσμέ) καὶ Ἀλατζάτων κείμεναι. Καὶ ἀκριβέστεραν μὲν ἀρχαιολογικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν πραγ-
ματεῖαν θέλομεν δημοσιεύσει, τοῦ χρόνου προϊόντος, πρὸς ἀκριβῆ
γνώσιν τῶν ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι καμνόντων. Ἡ δὲ προτιθέ-
μεθα νὰ σκιαγραφήσωμεν αὐτάς, βραχέα τινὰ μόνον λέγοντες.

Ὅτι τῶν πηγῶν τούτων τινὲς ἦσαν καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις
γνωσταὶ δεικνύουσι τὰ παρ' αὐταῖς κείμενα καὶ ἀνορυπτόμενα
ἐρείπια· διότι καὶ πολλαὶ ἀρχαῖαι δεξαμεναὶ ἀνακαλύπτονται
ἀνασκαπτόμεναι. Ἀνυσιμώτατον δὲ τανῦν τῇ ἱατρικῇ ἐπιστῇμῃ,
τῇ μεγάλῃν χρῆσιν ποιουμένῃ τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων κατὰ
παντοίων νόσων, ἀποβαίνει ἡ ἐπιστημονικὴ ἐξέτασις τῶν ἱα-
ματικῶν πηγῶν.

Ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς πόλεως Ἀλατζάτων, καὶ τρία
περὶπου τέταρτα ἐκ τῆς Κρήνης, κεῖνται τὰ μνημονευθέντα λου-
τρά, (Λίτζια), κατὰ τὴν ἀρκτικὴν παραλίαν, ἐγγύτατα τῇ θα-
λάσῃ, μεγάλῃν ἱαματικὴν δύναμιν ἔχοντα, ὡς καταφαίνεται
ἀριθῆλως ἐκ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν ἀσθενούντων, τῶν κατ'
ἔτος ἐπισκεπτομένων αὐτά, καὶ ἐντελῇ ἴασιν τυγχανόντων. Τὸ
ὑδωρ αὐτῶν, θεοῦχου φύσεως τὸ πλείστον ὄν, ῥέει ἀναβλύζον
ἄφθονον εἰς πέντε δεξαμενάς· τούτων αἱ δύο νεόδητοι οὔσαι,
εἶναι ἱκανῶς εὐρεῖαι, καθαραί, ἐσ-εγασμέναι, καὶ προωρισμέναι
διὰ τοὺς ἄνδρας· οἱ δ' ἕτεροι λουτῆρες εἰσὶν ἐπίσης εὐρεῖς καὶ
βολοσκεπεῖς, καὶ προωρισμένοι διὰ τὰς γυναῖκας. Ἀπασαι αὗται
αἱ δεξαμεναὶ εἰσι κτισμέναι παρὰ τὸν ἀφρὸν τῆς θαλάσσης, δεχό-
μεναι τὸ ὑδωρ εὐαρέστου θερμοκρασίας, δι' ἣν αἰτίαν αἱ ἐγγώ-
ρραι γυναῖκες μεταχειρίζονται ταῦτα ὡς καθαρτικὰ τοῦ σώμα-
τος λουτρά.

Ἡ δὲ ἱαματικὴ ἐνέργεια τῶν ὑδάτων τούτων ἐνδείκνυται
κυρίως α') κατὰ τῶν δερματικῶν νοσημάτων· β') κατὰ τῶν ἐμ-
φράξεων τῆς κάτω κοιλίας· γ') κατὰ τῆς ρευματικῆς καὶ ἀρ-
θρητικῆς καχεξίας, καὶ δ') κατὰ τῶν χρονίων νοσημάτων.

Ολίγα τινὰ θήματα μακρὰν τῶν δεξαμενῶν, ὑπάρχει ἰλὺς, θειούχου φύσεως (λάσπη κοινῶς καλουμένη), καθ' ὑπερβολὴν θερμὴ, θειούχους ἀτμοὺς ἀναπέμπουσα, μακρόθεν διακρινομένους· ἐν αὐτῇ ἐπ' ὀλίγας στιγμὰς βυθίζουσιν οἱ παραλυτικοὶ τὸ πεπονθὸς μῦρον καὶ ἱκανῆς τυγχάνουσι θεραπειάς. Πολλοὶ τῶν ἐγγχωρίων μεταβαίνοντες εἰς τὰ λουτρὰ προποτίζονται τῷ ὑψαλμύρῳ ἐκείνῳ θερμῷ ὕδατι, ὅπως καθαρθῶσιν· ἐνεργεῖ λοιπὸν καὶ ὡς ὑπακτικὸν τὸ ἱαματικὸν ἐκεῖνο ὕδωρ.

Τὰ ἐν λόγῳ λουτρὰ ἐπισκέπτονται κατ' ἔτος πλείστοι ὅσοι· ἀλλ' ἰδίως μεταβαίνουσιν εἰς αὐτὰ πολλοὶ καὶ καλὰ οἰκογένειαι ἐκ τῆς βασιλείσης τῶν πόλεων τῆς Ἀνατολῆς, τῆς εὐάνδρου Σμύρνης· διάσημοι ἐκεῖθεν ἰατροὶ, Εὐρωπαῖοι τε καὶ Ἕλληνες καθὼς ἐπίσης ἐκ Χίου, ἐξ Ἀλεξανδρείας, καὶ ἐξ ἄλλων τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους μερῶν, προσέρχονται εἰς ταῦτα· τοσοῦτον δ' εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ἐγνώσθη ἡ ἱαματικὴ τῶν Λιτζίων δύναμις, ὥστε κατ' ἔτος καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκεπτομένων ὑγείας χάριν, αὐξάνει ἐπαισθητῶς. Τοσαῦτα ἐν βραχεὶ περὶ τῆς ἱαματικῆς τῶν μεταλλικῶν τούτων πηγῶν δυνάμεως. Εἰπωμεν δὲ βραχέα τινὰ καὶ περὶ τῆς τοποθεσίας αὐτῶν.

Ἡ θέσις, ἐν ᾗ κεῖνται τὰ ἐν λόγῳ λουτρὰ εἶναι τερπνὴ, ὡς περιστοιχιζομένη ὑπὸ ἀμπελώνων ἰδίως· ὁ δὲ θαλάσσιος ὀρίζων εὐρύνεται εἰς μεγάλην ἀπόστασιν, καθωραϊζόμενος ὑπὸ τῶν ἀκτῶν τῆς ὥραίας ἰωνίας παραλίας. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ δωμάτια ἱκανὰ, καὶ καφφενεῖα, ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτῆτου τῶν λουτρῶν, ὀθωμανοῦ διευθυνόμενα, μελιχίου τοὺς τρόπους. Ἐκεῖ ὑπάρχουσι καὶ ὕδατα πόσιμα διαυγέστατα, καταψύχοντα τὴν γλῶσσαν τῶν διψώντων, καὶ ἀπὸ εὐκραέστατος, καὶ αὔρα ποντιακῆς ζωογονοῦσα τὸ κεκμηκὸς σῶμα· γλῶσθ δὲ, τὴν ὄρασιν κατατέρπουσα, πολλὴ κατὰ τὴν θερινὴν ὥραν φυτῶν δὲ εἶδη παντοῖα, ἄμπελοι, ἐλαῖαι, συκεαὶ, συκαμινεαὶ κτλ. τὰ μὲν εἰς τροφήν, τὰ δὲ εἰς τρυφήν· καὶ ἰχθύες πολλοὶ, οὐδενὸς δὲ τῶν τροφίμων στερεῖται ὁ ξένος. Πάντα ταῦτα ἱκανὴν ἄνεσιν καὶ διάχυσιν παρέχοντα εἰν τοὺς ἀσθενεῖς, μεγάλως συμβάλλουσιν εἰς ἱασιν αὐτῶν. Πλὴν τῶν πλεονεκτημάτων τούτων, εὐμοιροῦσι τὰ Λιτζία καὶ ἐτέρου. Ἐκατέρωθεν αὐτῶν κεῖνται αἱ πόλεις τῆς Κρήνης καὶ Ἀλατζάτων, ἐν αἷς κατοικοῦσι πολλοὶ χριστιανικαὶ οἰκογένειαι, τέσσαρες χιλιάδες τὸν ἀριθμὸν περίπου· εἰς ἑκατέραν τούτων δύναται ὁ βουλόμενος νὰ μεταβῇ τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας, τέρψεως ἕνεκα.

Τοιαῦτα τὰ παρ' ἡμῖν λουτρὰ, ἅτινα δυστυχῶς ἀγνοοῦσιν οἱ ἐν τῇ Ἑλλάδι. Διὸ καὶ ἐπιστημονικῶς ζήλω καὶ ἐθνικῶ αἰσθηματι κατεχόμενοι, ἱερὸν δ' ἐκπληροῦντες καθήκον, ἐσπεύσαμεν νὰ δημοσιεύσωμεν ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ τὴν βραχυτάτην μὲν περὶ τῶν λουτρῶν τῆς ἐπαρχίας Κρήνης πραγματείαν ἡμῶν, διεξοδικὴν δὲ εἰς τὸ μετέπειτα, καὶ γνωστοποιήσωμεν αὐτὰ διὰ τοῦ ἀξιολόγου περιοδικοῦ συγγράμματος «ἡ Μελίσσα τῶν Ἀθηνῶν,» προτρέφομεν δὲ πολλοὺς τῶν ἀσθενούντων νὰ ἐπισκεφθῶσιν αὐτὰ, πεποιθότες, ὅτι θέλουσι τύχει τοῦ ποθομένου (1).

Ὁ δημοτ. ἱατρός Ἀλατζίτων

ΝΙΚ. ΜΑΡΑΘΑΚΗΣ.

Σημείωσις τοῦ συντάκτου τῆς Μελίσσης τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐκ τῆς ἀξιολογωτάτης ταύτης πραγματείας ἀφηρέσαμεν τέσσαρας μόνον στίχους, ἀφωρῶντας προσωπικῶς ἡμῖς, καὶ μὴ ἀρμόζοντας εἰς σύγγραμμα, παρ' ἡμῶν συντασσόμενον. Ἀντὶ δὲ τούτων ἀναγκαῖον θεωροῦμεν νὰ προσθέσωμεν τὴν ἐξῆς παρατήρησιν. Πόσαι ἄρα γε ἱαματικαὶ πηγαὶ ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι; ὅποια ὠφέλεια ἤθελε προκύψει εἰς τε τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα καὶ εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἐὰν οἱ κατὰ τόπους ἱατροὶ ἐφρόντιζον νὰ δημοσιεύσωσι τὰ περὶ αὐτῶν, ὅπως ὁ ἀξιότιμος συνάδελφος Κύριος Μαραθάκης; Οἷος πλοῦτος ἤθελεν εἰσελθεῖν ἀπ' αὐτῶν καὶ εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, ἐὰν ἡ μὲν Κυβέρνησις ἐφρόντιζεν ἐντονώτερον νὰ παρέξῃ ἀσφάλειαν εἰς ἅπαν τὸ Κράτος, καὶ εὐκολον συγκοινωνίαν ἑταιρίᾳ δὲ τις ἐὰν ἀνελάμβανε τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἱαματικῶν τούτων πηγῶν; Τῇ ἀληθείᾳ κατεχόμεθα ὑπὸ μεγίστης ἀγανακτήσεως, ὅσαςκις βλέπομεν ἓνα μὲν ἕκαστον ἐξ ἡμῶν φροντίζοντα μόνον περὶ τῶν ἰδίων, τοὺς δὲ πολιτικούς μας καὶ ἰδίως τοὺς οἰκονομολόγους μας ἐρίζοντας περὶ οἰκονομιῶν ἐκ τοῦ ἀνίθου καὶ κυμίνου, οὐδένα δὲ σχεδὸν ἀσχολούμενον πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν πλούτου, ἀπὸ τοῦ ὁποῦο ἐδύναντο νὰ διατραφῶσιν ἴσως μάλιστα καὶ νὰ ἐντρυφήσωσι πενταπλάσιοι σχεδὸν τῶν σημερινῶν κατοίκων τοῦ Κράτους.

(1) Περὶ τούτων ἀνέφθρεν ἄλλοτε εἰς τὴν Ἑλλ. Κυβέρνησιν καὶ ὁ ἐν Κρήνῃ Ἑλληνικὸς Προξενικὸς Πράκτωρ Κ. Νικόλαος Κουμαριανός.